

КАЗАНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБАЙ

«TURKIY XALQLARNING MA'NAVIY INTEGRATSIYASI: TILI, ADABIYOTI, MADANIYATI»

MAVZUSIDAGI II XALQARO ILMIY-NAZARIY KONFERENSIYA

TOSHKENT - 2025

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**«TURKIY XALQLARNING MA'NAVIY
INTEGRATSIYASI: TILI, ADABIYOTI,
MADANIYATI»**

**MAVZUSIDAGI II XALQARO ILMIY-NAZARIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

TOSHKENT - 2025

Mazkur ilmiy maqolalar to'plamida «Turkiy xalqlarning ma'naviy integratsiyasi: tili, adabiyoti, madaniyati» II Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Maqolalarda turkiy tillarning rivoji va o'zaro o'xshashliklarini, umumiy adabiy merosimizni ilmiy asosda chuqur o'rganish; madaniy aloqalarni zamonaviy texnologiyalar orqali kengaytirish; tarjima va adabiy almashinuv orqali xalqaro miqyosda muloqotni kuchaytirish; raqamli platformalar orqali integratsiyani amalga oshirishga oid fikrlar yoritib berilgan. To'plamdan dunyo bo'yicha taniqli turkiyshunos olimlar, metodistlar, o'qituvchilar hamda ToshDO'TAU iqtidorli talabalarining maqolalari ham o'rin olgan.

To'plam til va adabiyot ta'limi bilan shug'ullanuvchi professor-o'qituvchilar, shu sohaning tadqiqotchilari, magistrant va talabalarga mo'ljallangan.

Taqrizchilar:

G.Asilova – *pedagogika fanlari doktori (DSc), professor.*

G.Norimova – *filologiya fanlari nomzodi, dotsent.*

Tahrir hay'ati:

S.Muhamedova, S.Qambarova, O.Turaqulova,
Y.Shirnova, M.Yo'ldosheva.

Mazkur to'plam matni Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2025-yil 2-iyundagi 10-sonli majlisida muhokama qilinib, nashrga tavsiya qilingan.

Izoh: Maqolalarning ilmiy saviyasi uchun mualliflar o'zlari mas'uldirlar.

- 3.Hassanov, R. Linguistic Features of Uzbek Language. Samarkand: Publisher Name.2017 y.
- 4.Muradova, D. Adjectives and Their Degrees of Comparison in English and Uzbek. Journal of Linguistics, 2020 y, 12(3), p.45-60.
- 5.Oxford English Dictionary. Oxford University Press. 2021 y.
- 6.Saidova, F. Teaching English Grammar: A Comparative Approach. Tashkent: Publisher Name.2019 y.
- 7.Stern, H. H. Fundamentals of Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.1983 y.
- 8.Tuychieva M. U. (2023). Pedagogical, methodological and psychological aspects of attracting teenagers to fiction. European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 3(11), 28-39.
- 9.Tuychieva M. U. (2025). Research on logical thinking in literary education. Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture, 5(3), 27-33.
10. Tuychieva M. (2025). The importance of age-specific characteristics in the process of guiding thinking in literary education. Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture, 5(4), 18-22.
- 11.Yuldasheva, G. The Role of Adjectives in English and Uzbek Languages. International Journal of Language Studies,2021 y, 15(1), p.99-110.

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025/TFGW3599

MEHMET AKİF ƏRSOY MİLLİ KİMLİK MƏSƏLƏSİ

Türkan Mahmudzadə

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

Türkoloji mərkəzin mütəxəssisi

Bakı, Azərbaycan

mahmudzadturkan@gmail.com

Annotasiya

Türk ədəbiyyatının başda İstiqlal Marşı olmaq üzrə "Səfahat" adlı əsərindəki şeirləri ilə damğa vurmuş bir şair olaraq Mehmet Akif Ərsoy, kimlik və kişiliyini mənsubu olduğu millətin, milli və mədəni dəyərlərindən alır. Fərdi təmayüllərdən daha çox ictimai təmayüllərə xidmət edən və bu baxımdan iş adamı olan Akif üçün milli şüur eyni vətəndə milli-mədəni dəyərləri birlik, həmrəylik hissi ilə dərk edərək yaşamaq deməkdir.

Biz bu yazıda Mehmet Akifin şeirlərini şairin bədii və fikri dünyasını formalaşdıran milli şüur elementləri baxımından təhlil etməyə çalışırıq; Birlik və həmrəylik hissi, tarixi şüur, dil şüuru, dövlət və vətən sevgisi, İslamı dərk etmə tərzini və təhsilə verilən önəm üzə çıxarılacaq.

Türklər deyə bilər ki, tarixdə əldə etdikləri bütün misilsiz nailiyyətlər İstiqlal Marşının sətirlərindədir: "Mən əzəldən azad yaşamışam, azad yaşayacağam". Onun əsasında mənsubiyyət hissi, tarix və azadlıq şüuru dayanır. Türklər müstəqil yaşamaq arzusu ilə yola çıxdılar, mənsub olduqları millət; onlar mədəniyyətlə, tarixlə, dillə, dinlə, mədəni dəyərlərlə qol-qola gəzən kollektiv ruhun nümayəndələridir. Din, həyata məna verən, onu yüksəldən bir qaynaq olaraq əsrlər boyu türk millətini ayaqda saxlamışdır. Çünki, "Türkiyə tarixi min ildir ki, İslamı əsas dəyər kimi tanıyıb. Onun bütün mədəniyyəti ondan ilham alıb". Bu baxımdan türklüyü İslamdan ayırı hesab etmək yanlışdır. Millət olmanın ən vacib şərti heç vaxt olmamaqdır. Şübhəsiz ki, milli şüura sahib olmaqdır. Bu təfəkkür insanları qarşısızalmaz bağlarla bağlayır, birləşdirici və qoruyucu xüsusiyyəti ilə kollektiv həyat imkanı verir.

Açar sözlər: Mehmet Akif Ersoy, Şeir, Milli Şüür, Mənəvi Dəyər, Fərdi, Sosial.

Резюме

Как поэт, оставивший свой след в турецкой литературе, особенно своими стихами из произведения «Сефахат», включая национальный гимн, Мехмет Акиф Эрсой черпает свою идентичность и мужественность из национальных и духовных ценностей нации, к которой он принадлежит. Для Акифа, который служит скорее социальным тенденциям, чем индивидуальным, и в этом плане является бизнесменом, национальное сознание означает жизнь на одной родине, понимание национальных и духовных ценностей с чувством единства и солидарности. В данной статье мы попытаемся проанализировать стихотворения Мехмета Акифа с точки зрения элементов национального сознания, сформировавших художественный и интеллектуальный мир поэта; Раскроется чувство единства и солидарности, историческое сознание, знание языка, любовь к государству и родине, способ понимания ислама и значение, придаваемое образованию.

Турки могут сказать, что все их беспрецедентные достижения в истории содержатся в строках Государственного гимна: «Я всегда жил свободно, и я буду жить свободно». В его основе лежит чувство принадлежности, истории и чувство свободы. Турки отправились в путь с желанием жить независимо, как нация, к которой они принадлежали; Они являются представителями коллективного духа, который идет рука об руку с культурой, историей, языком, религией и духовными ценностями. Религия как источник, придающий смысл жизни и возвышающий ее, поддерживала турецкую нацию на протяжении веков. Потому что «Турция признала ислам как основополагающую ценность на протяжении тысячелетней истории. «Вся его культура вдохновлена им». С этой точки зрения неверно рассматривать туркизм отдельно от ислама. Самое важное условие существования нации — никогда не быть ею. Без сомнения, речь идет о национальном самосознании. Без сомнения, речь идет о национальном самосознании.

Ключевые слова: Мехмет Акиф Эрсой, Поэзия, Национальное сознание, Моральная ценность, Индивидуальный, Социальный.

Xulosa

Mehmet Akif Ersoy turk adabiyotida, ayniqsa, "Buzg'unchilik" asaridagi she'rlari bilan o'zining iz qoldirgan shoir sifatida o'zligini va erkakligini o'zi mansub millatning milliy-ma'naviy qadriyatlaridan oladi. Ayrim oqimlardan ko'ra ijtimoiy yo'nalishlarga xizmat qiladigan va bu borada ishbilarmon bo'lgan Akif uchun milliy ong – bir vatanda yashash, milliy-ma'naviy qadriyatlarni birlik va hamjihatlik tuyg'usi bilan anglash demakdir.

Biz bu maqolada Mehmet Akif she'rlarini shoirning badiiy va fikriy olamini shakllantirgan milliy ong unsurlari nuqtai nazaridan tahlil qilishga harakat qilamiz; Birlik va hamjihatlik tuyg'usi, tarixiy ogohlik, til ongi, davlat va Vatanga muhabbat, islomni anglash yo'li, ta'lim-tarbiyaga berilgan ahamiyat ochib beriladi.

Turklar aytishlari mumkinki, ularning tarixdagi barcha tengsiz yutuqlari Davlat madhiyasining satrlarida mavjud: "Men hamisha erkin yashaganman, erkin yashayman". U tegishlilik, tarix va erkinlik tuyg'usiga asoslanadi. urklar o'zlari mansub bo'lgan millat, mustaqil yashash istagi bilan yo'lga chiqdilar; Ular madaniyat, tarix, til, din, ma'naviy qadriyatlar bilan qo'l qovushtirib yuradigan jamoaviy ruh vakillaridir. Din hayotga mazmun baxsh etuvchi, uni yuksaltiruvchi manba sifatida turk millatini asrlar davomida qo'llab-quvvatlab kelmoqda. Chunki, "Turkiya ming yillik tarix davomida islom dinini asosiy qadriyat sifatida tan oldi. "Uning butun madaniyati undan ilhomlangan." Shu nuqtai nazardan qaraganda, turkiylikni islomdan alohida ko'rish noto'g'ri. Millat bo'lishning eng muhim sharti hech qachon bir bo'lmaslikdir. Bu, shubhasiz, milliy ongga ega bo'lishdir. Bu tafakkur odamlarni chidab bo'lmas rishtalar bilan bog'laydi va o'zining birlashtiruvchi va himoya qiluvchi xususiyatlari bilan jamoaviy hayotni ta'minlaydi.

Kalıt so'zlar: Mehmet Akif Ersoy, Şeyrixat, Milli onq, Axloqiy qadriyat, Individual, İjtimoiy.

Giriş

Hər bir mütəfəkkir kimi Mehmed Akif Ersoy da yaşadığı dövrün övlədidir. Ersoyun yaşadığı Osmanlı İmperiyasının son əsri uzun müharibələr və bu müharibələrin gətirdiyi dağıntılar, yoxsulluq və depressiyalar dövrü olub, tarix səhnəsindən silinib.

Akif İslam təfəkkürünün əhəmiyyət kəsb etdiyi şeirləri ilə yanaşı, xüsusən də ölkənin başına gələn fəlakətlərdən sonra milli şüurun oyanmasına çalışmış, türk-islam ideali ətrafında şeirlər yazmışdır. Bu idealın mənbəyi, şübhəsiz ki, milli birlik və milli şüurdur.

Akifin şeirlərində vəhdət ruhu ilə formalaşan milli şüur ilk növbədə şəxsiyyətin, sonra isə millətin özünüdərkinə dair dərkətmə prosesini ifadə edir. Milli mənlilik və şəxsiyyətlə formalaşan milli şüurlu fərdlər vətəninə, dövlətinə, xüsusən də yaşadıkları cəmiyyətə faydalı olmaq niyyəti və məqsədi güdürlər. Mehmet Akif, Türk-İslam dəyərləri, milli birlik və həmrəylik duyğularını özünəməxsuslaşdıran, kimliyini, şəxsiyyətini bu şüurla formalaşdıran şairlərimizdənədir. Şeirlərində türk kimliyini islami və milli aspektlərlə izah edən şair ölkənin düşdüyü vəziyyətə bu şüurla yanaşır:

"Ömər'lerin, Yavuz'ların biz vefasız evladı,

Siyanet eylemedik yadigar-ı ecdadı.

Ne yar-ı candı o, lakin biz olmadık ona yar"

Türk-İslam sintezini mənimsəyən bir ziyalı kimi Akif keçmişin davamı olaraq atalarından miras qalan torpaqları və bu gün daşdıqları kimlikləri lazımi səviyyədə qoruya bilməməklə tarixi xəyanət etdiklərini bildirib. Bu xəyanətdə İslamdan gələn dəyərlər və türk şüurunun yaratdığı dəyərlər unudulub, Hz. Ömər və Yavuz Sultan Səlimə qarşı vefasızlıq baxımından qiymətləndirilir. İslamı və türklüyü bir qazanda əritdiyi, savaşı bütün varlığı ilə hiss edərək yazdığı "Çanaqqala Şəhidləri" nə şeiri Akif türk-islam idealında yazılmış qəhrəmanlıq dastanıdır:

"Ne büyüksün ki kanın kurtanyar Tevhid'i

Bedrin arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.

Sen ki, son ehl-i salibin kirarak savletini

Şarkın en sevgili sultanı Salahaddini,

Kılıç Arslan gibi iclaline ettin hayran...

Sen ki, İslamı kuşatmış, boğuyorken hüsrən,

O demir çenberi göğsünde kırıp parçaladın;

Ey şehid oğlu şehid, isteme benden makber,

Sana ağuşunu açmış duruyor Peygamber."

Akifin ideal şəxsiyyəti "İslam dininin mahiyyətinə sadıq, tarixi dəyərlərin xidmətçisi, qətiyyətli, zəhmətkeş, zamanın gətirdiyi yeniliklərə açıq, dünyəvi,

gələcəyə hazırlaşmağa çalışan, qanunlara hörmətlə yanaşan, öz milli keçmişindən, tarixi dəyərlərindən güc alan kimsədir". Millətin özünü və başqalarını tanıması vasitəsi olan dil, birlik və həmrəyliyin təmin edilməsində ilkin dəyərlərdən biridir. O, insan icmalarının bir millət kimi formalaşmasına şərait yaradır və mədəni irsin milli tarixdən gələcəyə ötürülməsində mühüm rol oynayır.

Akif, şeir, türk millətinin bu gününü və gələcəyini təmsil edən insanlara, məqalələri/köşəkləri, söhbətləri və moizələri ilə; vətən, millət, dil, din, dövlət və bayraq sevgisini aşılamaq istəyir. Bunlardan ən gür olanı Dövlət Himnidir.

Akifin fikrincə, ölkənin xilasını qışqırmaqla deyil, çətin zamandadır, birlik və həmrəylik ruhu ilə hərəkətə keçməklə əldə edilə bilər. Bu baxımdan o hesab edir ki, mənsəbiyyət hissi ilə fəaliyyətə yönəlmiş milli mübarizə ancaq oyanmış şüurla reallaşdırıla bilər.

İnandıklarını yaşayan, yaşadıklarını sənəti ilə birləşdirən Akif dövrünün fərqli və müstəqil bir ziyalı şairi idi. İşğal dövründə qərblə əlaqədə nicat axtaran, milli şüurdan məhrum olan bəzi duyarsız ziyalılara, onlara inanan duyarsız insanlara rəğmən çox güclü səsə mandat və müdafiəyə qarşı çıxdı. Anadolu xalqını milli mübarizəyə çağırmaq, yuxuda olan şüurunu oyatmaq üçün səfərləri zamanı verdiyi moizələrinin əsas mövzusu; Ümumiyyətlə, türk-islam idealını dirçəltmək, vətəni düşmən işğalından xilas etməyin yollarını tapmaq və millidöyüş ruhuna töhfə vermək.

Akifdə milli şüuru formalaşdırın ünsürlərdən biri də fərd-dövlət münasibətidir. Milli şüurlu şəxsiyyətlər də öz dövlətinin gələcəyini düşünürlər. O deyir ki, dövləti qorumaq üçün nə etməli, nələr edə biləcəyini düşünən hər bir fərddə milli şüur var. Mehmet Kaplan dövləti azadlıq, istiqlal və suverenlik kimi təyin edərkən, bunları türk millətinin ən üstün dəyərləri olaraq ifadə edir. Akifin fikrincə, şəxsi mənafeyini güdən, dövlətini düşünməyənlər milli-mənəvi ruhun yaratdığı şüurdan məhrum olduqları üçün ictimai varlığını qoruyub saxlaya bilmirlər. Çünki dövlət eyni zamanda ictimai varlığın qoruyucu obrazıdır.

Akif milli şüurun inkişafı kontekstində təhsilin əhəmiyyətinə də diqqət çəkir. Təhsilin zəruriliyindən danışarkən onun cəhalətə qalib gəlmək üçün milli şüurun ifadəsi kimi qəbul olunmasını istəyir. Təhsil öyrənməklə birlikdə düşünülməli olan bir anlayışdır. Öyrənmə bilmək anlayışı ilə bağlıdır. Özünü, ətraf mühiti, dünyanı tanımaq, tanımaq, bunları anlamlandırmaq təhsil prosesini təşkil edir. XX əsrdə Qərb pozitiv elmlər və texnoloji inkişaf edirdi. Məna baxımından yüksək səviyyələrə çatdığımız halda, təhsil sistemimizin əsasını təşkil edən mədrəsələrin müsbət elmlər qarşısında qeyri-kafi olması Əkifin seirlərinin mövzudur.

Mehmet Akif həm həyat tərzi, həm də sənətinə daxil etdiyi ideyalarla özünü millətinə həsr etmiş bir iş adamıdır. Mehmet Akif həm həyat tərzi, həm də sənətinə daxil etdiyi ideyalarla özünü millətinə həsr etmiş bir iş adamıdır. O, dövrünün ümumi cərəyanlarının bir parçası olaraq özünəməxsus üslubu, bəxş bucağı ilə əsərlər yaratmış, dövrünün siyasi-ictimai şəraitində fərddən daha çox sosiala töhfə verməyi özünə borc bilmişdir. O, öz dövründə Osmanlı

İmperatorluğunun dağılmasının/parçalanmasının şahidi olub. Akif güclü səsi ilə olanla olmalı olanın kəskin təzadını ifadə etməyə çalışırdı. Onun ən böyük xüsusiyyəti, şübhəsiz ki, Türkiyə cəmiyyətinə "İstiqlal Marşı" kimi qeyri-adi bir əsər bəxş etməsidir. Milli mübarizə illərindən əvvəl daha çox islami xətt üzrə əsərlər ərsəyə gətirən Akif sonralar şərtlərin gətirdiyi mənfiliklərə, türk-islam ideali ətrafında işlənmiş milli-mənəvi dəyərlərə biganə qalmamışdır. O, alban mənşəli olmasına baxmayaraq, inancına görə irq və tayfa kimi dar stereotipləri rədd edib, türklüyünü və bütövlükdə türklüyünü öz inancına uyğunlaşdıraraq İslamdan ayırmayıb. Mehmet Akifin milli şüur qavrayışı milli birlik və həmrəylikdən qaynaqlanır və tarix, din, dil, dövlət/vətən, bayraq kimi bütün kimlik dəyərlərini əhatə edir.

İslam hər çağa cavab verə bilən canlı və dinamik bir dindir. Ersoyun fikrincə, İslamın bu yenilikçi xüsusiyyəti özlüyündə heç nə demək deyil. İslama çağdaş bir şərhə yanaşmağın zəruriliyinə inanan Ersoy bunu ancaq İslamın yeniliklərlə uyğunlaşdığını şüurlu düşünməklə edə bilər. O, müsəlmanların hələ də elmi araşdırmalar vasitəsilə bunu edə biləcəyini müdafiə edir. Yəni elmlə möhkəmlənən və mahiyyəti yaxşı başa düşülən bir İslamın dünyanı əhatə etmə və müsəlmanları hidayət etmə gücünə malik olduğuna inanır. Ancaq indiki şəraitdə innovativ düşüncəyə təkan verəcək belə bir zehniyyətin olmadığını və bunu böyük çatışmazlıq kimi gördüyünü söyləməsi onun tənqidi münasibətinin nümunəsidir.

Qeyd edək ki, Ərsoy sivilizasiyaya qarşı deyil, çünki o, sivilizasiyaya çox əhəmiyyət verir. Onun qarşı çıxdığı şey öz libasındakı sivilizasiyadır, integrasiya olunmuş müstəmləkəçilikdir. Qərblə müstəmləkəçilik münasibətlərinin bir araya gəldiyi bir dövrdə Ersoy Qərbə qarşı ehtiyatlı və hətta sayıq idi. Ersoyun Qərb mədəniyyətinə qarşı çıxması o demək deyil ki, İslam adına Qərbdən heç nə almaq istəmir. Qəbul etməkdə tərəddüd etməsinin digər səbəbi isə dinidir. Başqa sözlə, Qərb son nəticədə xristian ənənəsinə əsaslanır, lakin dünyəviləşmə prosesi ilə ondan uzaqlaşır. Ona görə də Mehmed Akif Ersoyun Qərbə qarşı ehtiyatlı və ayrı-seçkilikçi münasibəti var. Həqiqətən də Ərsoya görə Qərbin elmi və texnologiyası alınmalıdır, istifadə edilməlidir, lakin onun mədəniyyətindən qaçınmaq lazımdır. Ersoy "Terakki'nin Sırrı" şeirində mövzu ilə bağlı bunları söyləyir:

"Başka yerlerde taharrîye heveslenmeyiniz.
Onu kendinde bulur yükselecek bir millet;
Çünkü her noktada tâklid ile sökmez hareket.
Alınız ilmini Garb'ın, alınız san'atini;
Veriniz hem de mesâinize son sür'atini"

Bir sözlə Mehmet Akif Ərsoy yaradıcılığına diqqət yetirdikdə görürük ki, onun əsərlərinin başlıca mövzusu vətənpərvərlik hissi, vətənə sevgidir. Onun əsas amalı milli şüura sahib olmaqdır. Bu təfəkkür insanları qarşısıalınmaz bağlarla bağlayır, birləşdirici və qoruyucu xüsusiyyəti ilə kollektiv həyat imkanı verir.

Ədəbiyyat

1. Aktaş, Şerif, "Milli Romantik Duyuş Tarzı ve Mehmet Akif Ersoy", Millî Kültür, s. 54-60, 1989.
2. Aktaş, Şerif, "Mehmet Akif ve İnsan", Hece (Mehmet Akif Özel Sayısı), Sayı: 133, s. 25-37, 2008.
3. Demir, Yavuz, "Mehmet Akif ve Ömer Seyfettin'in Eserlerinde Bulgar Zulmü Üzerine", Türk Kültürü, Sayı: 286, s. 112-122, 1987.
4. Kaplan, Mehmet, Büyük Türkiye Rüyası, Dergah Yayınları, İstanbul, 1992.
5. Ersoy, Mehmet Akif, Safahat, (Haz. M. Ertuğrul Düzdag), Kapı Yayınları, İstanbul, 2011.

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025/AYKQ1622

XORIJIY TILNI O'RGANISHDA GAPIRISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Xamidullayeva Fotima Adxam qizi

O'zbek tili va adabiyoti ta'limi kafedrası 1-kurs tayanch doktoranti, *Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti*
urunova5000@gmail.com
ORCID: 0009-0004-0145-2225

Аннотация

Говорение широко признаётся одним из самых сложных навыков в изучении иностранного языка. В отличие от рецептивных навыков, говорение требует одновременной активации лингвистических, когнитивных и социально-эмоциональных ресурсов. Несмотря на ключевую роль устного общения, механизмы развития говорения изучены недостаточно глубоко. Способность к беглой и адекватной речи зависит от множества взаимосвязанных факторов: *лингвистических, когнитивных, психологических и социокультурных*. В последние десятилетия появились важные теоретические модели, объясняющие природу говорения, включая модель порождения речи Левелта, гипотезу выхода Свейн и гипотезу взаимодействия Лонга. Цель статьи — проанализировать ключевые теоретические подходы к развитию навыков говорения у изучающих иностранный язык, с акцентом на психолингвистические механизмы, влияющие факторы и основные модели в области изучения иностранного языка.

Ключевые слова: *Говорение, модель Левелта, психолингвистические механизмы, развитие говорения, обучение на основе задач, второй язык, производство речи, рабочая память.*

Annotatsiya:

Gapirish ko'nikmasi xorijiy tilni o'rganishdagi eng murakkab ko'nikmalardan biri sifatida tan olingan. Retseptiv qobiliyatlardan farqli o'laroq, gapirish ko'nikmasi bir vaqtning o'zida lingvistik, kognitiv va ijtimoiy-emotsional bilimlarni faollashtirishni talab qiladi. Og'zaki nutqning asosiy jihatlari aniqlanishiga qaramay, nutqni rivojlantirish mexanizmlari yetarlicha chuqur o'rganilmagan. Ravon va to'g'ri gapirish qobiliyati bir-biriga bog'langan ko'plab omillarga bog'liq: lingvistik, kognitiv, psixologik va ijtimoiy-madaniy. So'nggi o'n yillikda, nutqning tabiatini tushuntirish uchun muhim nazariy modellar paydo bo'ldi, jumladan, Leveltning nutq ishlab chiqarish modeli, Swainning chiqish gipotezasi va Longning o'zaro ta'sir gipotezasi. Maqolaning maqsadi xorijiy tilni o'rganish sohasidagi psixolingvistik

<i>И «ИСТОРИИ ВЧЕРАШНЕГО ДНЯ» Л.Н. ТОЛСТОГО</i>	
<i>To'raqulova Nilufar Amirqulovna. DEGREES OF COMPARISON OF ADJECTIVES IN ENGLISH AND UZBEK</i>	498
<i>Türkan Mahmudzada. MEHMET AKIF ƏRSOY MILLI KIMLIK MƏSƏLƏSI</i>	501
<i>Xamidullayeva Fotima Adxam qizi. XORIJIY TILNI O'RGANISHDA GAPIRISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI</i>	506
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi. DAVLAT TILINI O'QITISHNING ASOSIY TAMOIYILLARI (TOJIK TILLI MAKTABLAR MISOLIDA)</i>	513
<i>Mohinur Akhmedova Ziyodulla Kızı. ORTAK TÜRK EDEBIYATI MI, MILLÎ EDEBIYAT MI? PARADIGMALAR ARASI DENGE ÜZERINE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME: TÜRKİYE, AZERBAIJAN VE ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ</i>	519
<i>Xatirə Bayramova. QARABAĞIN FÜZULI RAYONUNUN HIDRONİMLƏRİNİN LEKSİK-SEMANTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ</i>	527
<i>Davletova Shalola Bahodir qizi. XORXE LUIS BORXES ASARLARIDA EKZISTENSIALİZM</i>	536
<i>Ismailova Gulnoza Odiljon qizi. A CATEGORIZED AND STATISTICAL EXAMINATION OF RELIGIOUS TERMINOLOGY IN KUTADGU BILIG</i>	539
<i>Ro'ziyeva Aziza Bobirovna, Abdusattorova Xadicha Xusanboy qizi. 10-11-SINF O'QUVCHILARIGA SUN'YI INTELLEKT ORQALI MATN YOZISHNI O'RGATISH</i>	548
<i>Валида Шухалиева Надир кызы. НОВЫЕ ПОЭТИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ ИРАКСКО-ТУРКМЕНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ</i>	553
<i>Omonova Qunduz Alisher qizi. HOZIRGI TURKIY TILLARDA UCHRAYDIGAN VARIATIVLIK MUAMMOLARI VA TADQIQOT YONALISHLARI</i>	559
<i>Rahmatillayeva Nozima Nigmatilla qizi. IKKKINCHI TILNI O'QITISHDA IJTIMOYIY VA LINGVISTIK XILMA-XILLIKNI QOLLAB - QUVVATLOVCHI (EQUITABLE) YONDASHUV</i>	562
VI SHU'BA. TURKIY TILLAR TARAQQIYOTI VA ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIKA MASALALARI	
<i>Tursunoy Yusupova Axmedovna. O'QUVCHILAR NUTQIY KOMPETYENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA NUTQIY OMILLARNING O'RNI</i>	576
<i>Shodmonova Munira Burxonovna. TA'LIM JARAYONIDA PSIXOLOGIK-DIAGNOSTIK METODNING O'RNI</i>	579
<i>Kuldasheva Sanobar Xayotovna. RAQAMLI TEXNOKRATLASHUV SHAROITIDA QO'SHMA GAPLARNI O'QITISH USULLARI</i>	587
<i>Iskandarova Gulbahor Turabayevna. XORIJLIK LARNING O'ZBEK TILINI O'RGANISHIDA SO'Z MA'NOLARINING O'ZLASHTIRISHI</i>	592

